

CYBERLEKCJE

3.0

Scenariusz lekcji

Prywatność w sieci

NASK

 cyber
profilaktyka
NASK

Ministerstwo
Cyfryzacji

CYBERLEKCJE 3.0

Prywatność w sieci

Prywatność w sieci

Scenariusz lekcji dla szkół ponadpodstawowych

Scenariusz opracowany w ramach projektu „Działania wspierające nauczanie o cyberbezpieczeństwie”

Autorka scenariusza: Agata Arkabus, Bernardetta Czerkawska

Redakcja merytoryczna: Cyberprofilaktyka NASK (Dział Profilaktyki Cyberzagrożeń), Dział Budowania Świadomości Cyberbezpieczeństwa

Redakcja językowa, dostępność (WCAG): Emilia Troszczyńska-Roszczyk, Katarzyna Gańko, Marta Danowska

© NASK – Państwowy Instytut Badawczy
Warszawa 2023

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne (CC BY-NC) 4.0 Międzynarodowe

NASK – Państwowy Instytut Badawczy
ul. Kolska 12
01-045 Warszawa

CYBERLEKCJE 3.0

Prywatność w sieci

Spis treści

Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć	3
Informacje na temat zajęć	4
Cele ogólne powiązane z podstawą programową	4
Informatyka	4
Etyka.....	5
Cele szczegółowe powiązane z podstawą programową	5
Kompetencje kluczowe	5
Cele zajęć w języku ucznia:.....	6
Kryteria sukcesu dla ucznia/uczennicy:	6
Wskazówki do przeprowadzenia zajęć:	6
Metody/techniki pracy	6
Formy pracy	7
Środki dydaktyczne:	7
Przebieg zajęć	7
Wprowadzenie	7
Część główna	8
Podsumowanie	11
Komentarz metodyczny	11
Sposoby oceniania.....	11
Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE).....	11
Bibliografia/Netografia.....	12

CYBERLEKCJE 3.0

Prywatność w sieci

Temat: **Prywatność w sieci**

Etap: **szkoła ponadpodstawowa**

Czas realizacji: **2 x 45 minut**

Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć

Dbać o swoją prywatność trzeba zarówno w świecie realnym, jak i wirtualnym. Udostępnianie zbyt wielu informacji o sobie w Internecie może być niebezpieczne: nasze dane mogą zostać wykradzione, a zdjęcia czy filmy – wykorzystane przeciwko nam. Na ten problem należy zwracać uwagę szczególnie młodym ludziom.

Uczniowie w Internecie najczęściej korzystają z serwisów społecznościowych, co wiąże się z akceptacją regulaminów. Regulamin określa prawa i obowiązki użytkowników i administratora. Choć bywa długi i skomplikowany, warto się z nim zapoznać, aby w przyszłości uniknąć blokady konta przez nieświadome złamanie zawartych w nim postanowień. Tego typu przepisy rozszerzają i uzupełniają obowiązujące prawo, jednak nie zastępują go i mogą być dowolnie kształtowane, a także aktualizowane – pod warunkiem, że wszyscy użytkownicy otrzymają wcześniejsze powiadomienie o zmianach.

W sytuacji, w której ktoś bezprawnie wejdzie w posiadanie czyichś danych osobowych i wykorzysta je wbrew woli tej osoby, mówimy o kradzieży tożsamości. Każde podszywanie się pod kogoś innego (niezależnie, czy celem jest osiągnięcie korzyści majątkowej, zaliczenie sprawdzianu czy wyłącznie dowcip) jest karalne.

Przed analizą problemu prywatności w sieci warto zapoznać się z filmem [„Prywatność: bezpieczne zarządzanie danymi”](#).

CYBERLEKCJE 3.0

Prywatność w sieci

Informacje na temat zajęć

Cele ogólne powiązane z podstawą programową

Informatyka

IV. Rozwijanie kompetencji społecznych, takich jak: komunikacja i współpraca w grupie, w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach zespołowych oraz zarządzanie projektami. Uczeń:

1. aktywnie uczestniczy w realizacji projektów informatycznych rozwiązujących problemy z różnych dziedzin, przyjmuje przy tym różne role w zespole realizującym projekt i prezentuje efekty wspólnej pracy;
2. podaje przykłady wpływu informatyki i technologii komputerowej na najważniejsze sfery życia osobistego i zawodowego;
4. bezpiecznie buduje swój wizerunek w przestrzeni medialnej.

V. Przestrzeganie prawa i zasad bezpieczeństwa. Respektowanie prywatności informacji i ochrony danych, praw własności intelektualnej, etykiety w komunikacji i norm współżycia społecznego, ocena zagrożeń związanych z technologią i ich uwzględnienie dla bezpieczeństwa swojego i innych.

CYBERLEKCJE 3.0

Prywatność w sieci

Etyka

II. Wybrane zagadnienia etyki szczegółowej (praktycznej, stosowanej, zawodowej).

4. Etyka a nauka i technika. Uczeń:

- 1) podaje przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystywania nowych technologii, w szczególności technologii informatycznych;
- 2) jest świadomy, że postęp cywilizacyjny dokonuje się dzięki wiedzy; wyjaśnia, dlaczego wiedza jest dobrem (wartością);
- 3) identyfikuje i analizuje wybrane problemy moralne związane z postępem naukowo-technicznym (np. problem ochrony prywatności, ochrony praw autorskich, cyberprzemocy, rozwój sztucznej inteligencji, transhumanizm).

Cele szczegółowe powiązane z podstawą programową

Uczeń:

- zna pojęcie prywatności w sieci;
- jest świadomy zagrożeń wynikających z posiadania kont w portalach społecznościowych;
- zna sposoby chronienia prywatności w Internecie;
- jest świadomy istnienia zalet i wad wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnej w życiu codziennym.

Kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje językowe;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

CYBERLEKCJE 3.0

Prywatność w sieci

Cele zajęć w języku ucznia:

1. Wyjaśniam, dlaczego prywatność w Internecie powinna być chroniona.
2. Znam sposoby dbania o swoją prywatność przy korzystaniu z kont na portalach społecznościowych.

Kryteria sukcesu dla ucznia/uczennicy:

1. Potrafię wyjaśnić na dwóch przykładach zachowania zagrażające prywatności w sieci.
2. Umiem wyjaśnić, na czym polega skuteczność dwóch wybranych sposobów dbania o prywatność w Internecie.

Wskazówki do przeprowadzenia zajęć:

- W czasie zajęć młodzież będzie wykonywała w grupach dwa zadania w dwóch częściach:
 - CHALK – TALK – DŁUGOPIS MÓWI – początek i koniec zajęć
 - Praca z kartą pracy (przedzielona projekcją filmu).

Warto zadbać o rotację uczniów do obu tych aktywności, żeby nie pracowali ze sobą 90 minut i jednocześnie nie tworzyli za każdym razem nowych grup.

- ROZSZERZENIE: Zadaniem na kolejnej lekcji może być wykonanie przez uczniów komiksów dotyczących tematyki prywatności w Internecie, np. na storyboardthat.com/pl/komiks-kreator

Metody/techniki pracy

- rozmowa;
- dyskusja;
- metoda problemowa, rutyna krytycznego myślenia – CHALK – TALK – DŁUGOPIS MÓWI;
- metoda praktyczna.

CYBERLEKCJE 3.0

Prywatność w sieci

Formy pracy

- indywidualna;
- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- [karta ewaluacji „Podsumowanie zajęć”](#);
- [karta pracy „Korzyści wynikające z załatwiania spraw w Internecie a prywatność”](#);
- [film „Bezpieczni w sieci: prywatność w Internecie – dlaczego warto o nią zadbać?”](#);
- film [„Prywatność w sieci: to warto wiedzieć”](#);
- pisaki;
- kartki flipchartowe lub szary papier.

Przebieg zajęć

Wprowadzenie

1. Nauczyciel pyta uczniów, czy posiadają choć jedno konto w serwisie społecznościowym (np. Facebook, Instagram, TikTok itp.).
Najprawdopodobniej każdy uczeń jest użytkownikiem takiego serwisu. Jeśli znajdzie się osoba nieposiadająca konta w portalu społecznościowym, warto zapytać ją o powody tej decyzji.
2. **Rutyna myślenia krytycznego: CHALK TALK – DŁUGOPIS MÓWI:**
nauczyciel łączy uczniów w grupy 4-5-osobowe. Każda grupa dostaje duży karton papieru, np. flipchart, szary papier itp. Każda grupa „dyskutuje” na podane tematy – uczniowie nie mogą ze sobą rozmawiać, powinna być cisza w klasie. Piszą to, co chcieliby powiedzieć, zadają pytania do swoich zdań, pogłębiają to, co napisał ktoś inny.

CYBERLEKCJE 3.0

Prywatność w sieci

- W jakim stopniu młodzież zna treści regulaminów portali społecznościowych, do których należą?
- Co daje posiadanie konta w mediach społecznościowych?
- Jak daleko młodzież pozwala innym wkraczać w swoją prywatność?
- Autentyczność w sieci – norma czy rzadkość?
- Jakie prywatne informacje zamieszczam w serwisach społecznościowych?
- Co to jest prywatność?

Po 10-15 minutach nauczyciel prosi, by uczniowie zaczęli już rozmowę na temat swoich zapisków. Prosi, by każda grupa zakreśliła te słowa/zdania, które najlepiej podsumowują ich grupowe refleksje.

Nauczyciel prosi grupy o zaprezentowanie wypracowanych wniosków. Plakaty z dyskusjami grup można powiesić w miejscu widocznym dla wszystkich.

Część główna

1. Nauczyciel prosi grupy o zaprezentowanie swoich propozycji rozważań, co to jest prywatność. Przykładowe skojarzenia: prywatność korespondencji, prywatność informacji o sobie, prywatność komunikacji, prywatność wizerunku, prywatność danych osobowych, prywatność cielesna. Po zakończonej pracy jedna osoba z grupy prezentuje propozycje na forum klasy.
2. Nauczyciel prosi uczniów, aby podali przykłady łamania zasad prywatności – po jednym do każdej z wcześniej zaprezentowanych propozycji. Jak zagrożona jest prywatność w sieci?

Przykładowe odpowiedzi:

CYBERLEKCJE 3.0

Prywatność w sieci

- prywatność korespondencji – czytanie listów, maili, SMS-ów nieprzeznaczonych dla nas;
 - prywatność informacji o sobie – rozpowszechnianie informacji o naszej sytuacji rodzinnej;
 - prywatność wizerunku – publikowanie zdjęcia kolegi na naszym koncie społecznościowym bez jego zgody;
 - prywatność danych osobowych – podanie imienia i nazwiska kolegi bez jego zgody;
 - prywatność cielesna – niezachowywanie odpowiedniego dystansu fizycznego.
3. Nauczyciel łączy klasę w grupy i prosi uczniów o wypisanie pięciu sytuacji wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych, ułatwiających załatwianie wielu osobistych, codziennych spraw i wypisanie korzyści oraz zagrożeń - [karta pracy „Korzyści wynikające z załatwiania spraw w Internecie a prywatność”](#) - trzy pierwsze kolumny (ostatnią uzupełnią po projekcji filmu).

Wśród wymienianych sytuacji mogą pojawić się: komunikacja elektroniczna w kontaktach z urzędami, sklepami internetowymi czy spotkania towarzyskie i służbowe online. Sytuacje te, choć z jednej strony pozwalają na różne oszczędności, z drugiej – wymagają podawania danych osobowych, a więc zagrażają naszej prywatności.

Uczniowie prezentują swoje zapisy.

4. Nauczyciel pyta uczniów, w jaki sposób dbają o swoją prywatność w serwisach społecznościowych. Propozycje zapisuje na tablicy, po czym wyświetla [film „Bezpieczni w sieci: prywatność w Internecie – dlaczego warto o nią zadbać?”](#) i prosi młodzież o wypisanie sposobów dbania o prywatność, które są dla nich nowe. W filmie przedstawiciele kanału Komputer Świat na YouTube dyskutują na temat prywatności

CYBERLEKCJE 3.0

Prywatność w sieci

w sieci. Zadają sobie pytania dotyczące bezpieczeństwa. Rozmawiają z ekspertami o tym, dlaczego warto dbać o ochronę swoich danych osobowych i swojego wizerunku w Internecie.

Poruszane w filmie tematy:

- reklama, miejsce dla przestępców, informacje dla złodziei;
- dane z dowodów osobistych (ktoś bierze kredyt, wykorzystując nasze dane osobowe);
- podawanie loginu i hasła bankowego (włamanie na konta bankowe, korzystanie z kart kredytowych);
- świadomość, że Facebook to nie tylko krąg naszych znajomych, ale miejsce działań dla przestępców – przydaje się dobry program antywirusowy i dwuskładnikowy system logowania;
- ciasteczka – dokładne identyfikowanie osoby lub firm,
- możliwość usunięcia identyfikacji wyszukiwania jest bardzo utrudniona.

Po filmie nauczyciel prosi uczniów o podanie poznanych sposobów dbania o prywatność i zaprasza do dyskusji: które sposoby wydają wam się niezbędne i konieczne do zastosowania, które są dla was za trudne i dlaczego?

5. Nauczyciel ponownie łączy uczniów w grupy i prosi o dokończenie [karta pracy „Korzyści wynikające z załatwiania spraw w Internecie a prywatność”](#). Zadaniem młodzieży jest dopisanie sposobu zadbania o prywatność w każdej z podanych sytuacji. Każda z grup omawia swoje zapisy.

CYBERLEKCJE 3.0

Prywatność w sieci

Podsumowanie

Nauczycie prosi uczniów, by połączyli się w te same grupy, w których pracowali na początku lekcji przy CHALK TALK – DŁUGOPIS MÓWI. Prosi o dopisanie innym kolorem informacji, które były nowe/ciekawe i ważne dla poszczególnych osób.

Następnie nauczyciel zaprasza uczniów do dyskusji:

- Jaką wiedzę o prywatności w sieci uważacie za najważniejszą?
- Które działania chcecie wdrożyć od dziś?

Nauczyciel podsumowuje zajęcia konkluzją: Wskazane jest bezpieczne korzystanie z sieci i rozważne podawanie swoich danych w Internecie. Mimo pozytywnej opinii dotyczącej wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w naszym życiu musimy pamiętać o wszystkich możliwych zabezpieczeniach, które mamy do dyspozycji. Prywatność jest bardzo ważną wartością.

Na koniec uczniowie wykonują [kartę ewaluacji „Podsumowanie zajęć”](#).

Komentarz metodyczny

Sposoby oceniania

- aktywność podczas lekcji;
- odpowiedzi na pytania;
- zadania wykonywane podczas lekcji;
- ćwiczenia i zadania praktyczne;
- umiejętność prowadzenia dyskusji;
- wykonanie plakatu.

Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE)

Uczniowie ze specyficznymi trudnościami edukacyjnymi są aktywizowani do pracy i odpowiedzi poprzez dodatkowe, pomocnicze pytania.

CYBERLEKCJE 3.0

Prywatność w sieci

Bibliografia/Netografia

- [„Bezpieczne korzystanie z mediów społecznościowych – baza wiedzy”](#) [online, dostęp z dn. 5.07.2023].
- Grygiel I.W., (2018), [„Mamo, Tato – nie czytaj tego! Szanuj moją prywatność!”](#) [online, dostęp z dn. 5.07.2023].
- Krzyżanowski P., (2020), [„9 prostych sposobów na zapewnienie sobie prywatności w Internecie”](#) [online, dostęp z dn. 5.07.2023].
- [Lekcja „Prawo do prywatności w sieci”](#) [online, dostęp z dn. 5.07.2023].
- [Lekcja „Ochrona prywatności w sieci”](#) [online, dostęp z dn. 5.07.2023].